

Motion till riksdagen 2011/12:N345

av **Lars Johansson m.fl. (S)**

Statliga företag

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inriktningen för företag med statligt ägande.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att värna och utveckla det långsiktiga ägandet och ägarstyrningen av företag med statligt ägande.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att dra tillbaka regeringens bemyndigande att sälja den kvarvarande aktieposten i Nordea.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att värna de gemensamma tillgångarna som företag med statligt ägande utgör.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att öka andelen kvinnor i företagsledande befattningar inom företag med statligt ägande.

Motivering

Vi Socialdemokrater tror på en värdeburen tillväxt. Tillväxten ska baseras på en hållbar utveckling och ökad jämlikhet, och inte på bekostnad av människors livskvalitet eller att vår gemensamma miljö skadas för framtida generationer. I det avseendet spelar de statliga företagen en avgörande roll för Sveriges möjligheter att upprätthålla en värdeburen tillväxt.

Staten har en viktig uppgift att värna, förvalta och utveckla de gemensamma tillgångarna som dessa företag representerar på ett ansvarsfullt sätt. Genom ett långsiktigt ägande ska de statliga företagen bidra till en omställning av värdeburen tillväxt.

I flertalet fall har de statliga företagen sitt ursprung i en infrastruktur som en gång byggts upp med offentliga medel. Oftast har bolagen varit myndig-

Fel! Okänt namn på

heter eller verkat under monopol i bolagsform, som genom den tekniska och marknadsmässiga utvecklingen omvandlats till konkurrensutsatta företag. Många företag med statligt ägande är i flera fall framgångsrika aktörer i både nationella och internationella marknader där de verkar. De representerar stora värden som svenska folket ytterst är ägare till. Staten är Sveriges största företagsägare och arbetsgivare. Totalt är ca 202 000 personer anställda i företag med statligt ägande. Detta medför sammantaget ett stort ansvar och ställer krav på en långsiktig och professionell förvaltning för att säkerställa en värdeburen tillväxt.

Nej till utförsäljningar av företag med statligt ägande

Regeringens syn på det statliga ägandet är djupt oroande. Istället för att se den statliga ägarstyrningen som en möjlighet för en omställning till en värdeburen tillväxt, har man den ideologiska ansatsen att staten i förlängningen inte ska äga några företag. Regeringen har deklarerat att det statliga ägandet ska minskas samtidigt som utförsäljningarna ska ske på ett ansvarsfullt sätt och att intäkterna ska användas för att betala av på statsskulden. Dock är regeringens försäljningsplaner ur rent ekonomisk synvinkel ytterst tveksamma.

De totala utdelningarna under 2010 ökade med 82 procent från 21,1 miljarder kronor till 38,5 miljarder kronor jämfört med 2009. Bland de företag som ger stora utdelningar är Vattenfall, LKAB, Apoteket, Svenska Spel, Post Nord, Telia Sonera, Nordea Bank och Akademiska Hus.¹ Intäkterna från de planerade utförsäljningarna under mandatperioden var avsedda att användas för amortering av statsskulden. Detta kommer att leda till minskade ränteutgifter för staten, vilka kan beräknas uppgå till ca 5 miljarder kronor om året. Detta är alltså ett betydligt mindre belopp än de utdelningar som staten får från det statliga ägandet. Regeringen motiverar sina utförsäljningsplaner med påståendet att det är helt avgörande för den finansiella stabiliteten att lösgöra medel som kan användas för att amortera ned statsskulden.

Stabila statsfinanser är och förblir en grundläggande del av Socialdemokraternas ekonomiska politik. Vi håller med om att det finns klara och välbelegda risker med en för hög offentlig skuldsättning, men Sverige befinner sig inte i ett läge där fördelarna med att ytterligare reducera statsskulden uppväger nackdelarna med att sälja ut strategiska tillgångar.

Sverige närmar sig nu så låga nivåer på statsskulden att det kan uppstå skadeverkningar på samhällsekonomin. En central uppgift för staten är att tillhandahålla säkra placeringar i inhemsk valuta, vilket förutsätter att det emitteras statspapper. Denna basala funktion och riskerna för att den sätts ur spel vid en för låg statlig skuldsättning påpekades bland annat i februariutgåvan av SEB:s Nordic Outlook.²

¹ Verksamhetsberättelse för företag med statligt ägande 2010.

² Nordic Outlook, Ekonomisk Analys Februari 2011, SEB.

Fel! Okänt namn på

Vi Socialdemokrater värnar det statliga ägandet och säger nej till försäljningar som drivs av ideologiska skäl. Vi välkomnar försäljningsstoppet som riksdagen beslutade om under mandatperioden, när regeringen ytterligare försökte minska det statliga ägandet i bolag som Vattenfall, Posten, SBAB och Telia. Beslutet är välkommet för oss som värnar våra gemensamma tillgångar och har en långsiktig och pragmatisk inställning till de statliga företagen.

Staten har nyligen minskat sin ägarandel i Nordea. Regeringens avsikt att minska det statliga ägandet i Nordea aktualiserar frågan om att dra tillbaka det bemyndigande som riksdagen givit till regeringen. Vi anser att det finns ett intresse att bevara en kontrollstation från statens sida eftersom Nordea är ett gott exempel på hur ett långsiktigt statligt ägande kan bidra till att skapa mycket större värden, såväl ekonomiska som samhälleliga, än de engångsinträkten som en utförsäljning kan ge. Nordea, som har sitt huvudkontor i Stockholm, har utvecklats mycket starkt genom flera samgåenden mellan nordiska banker. Staten har under denna tid varit en aktiv och ansvarstagande ägare. Nordea är nu ett av Sveriges viktigaste företag, med stor betydelse för Stockholms attraktionskraft som finanscentrum i norra Europa. Vi föreslår därför att riksdagen beslutar att dra tillbaka regeringens bemyndigande att sälja den kvarvarande aktieposten i Nordea.

Utveckla ägarstyrningen av företag med statligt ägande

Företag med statligt ägande fyller viktiga samhällsfunktioner och ska värnas och utvecklas. Genom att behålla Vattenfall får vi ett verktyg för att påskynda den gröna omställningen av energisystemet. Den svenska industrin är också beroende av en långsiktig och pålitlig energiförsörjning för att behålla sin konkurrenskraft. Vattenfall i statligt ägo utgör en viktig pusselbit för den svenska industripolitiken. Det finns flera exempel på hur de statliga företagen fyller viktiga samhällsfunktioner, däribland Posten Norden, SJ och Telia Sonera.

SBAB kan, med rätt styrning, användas för att främja stabiliteten på bolånemarknaden. Riksdagens nej till en börsnotering av Posten Norden innebär också bättre möjligheter att utveckla en snabb och säker postservice i hela landet. Telia Sonera kontrollerar viktig strategisk infrastruktur som det fasta kopparnätet och stora delar av bredbandsnätet, tillgångar som inte kan släppas iväg till privata eller utländska intressen.

Styrningen av de statliga bolagen måste hanteras långsiktigt och ansvarsfullt. Det är tydligt att staten i sin roll som en mycket betydande ägare också har ett omfattande ansvar inte bara för de enskilda företagen utan också för samhällsutvecklingen i stort. Därför välkomnar vi initiativ till en bred parlamentarisk diskussion om styrningen av de statliga bolagen.

Fel! Okänt namn på

Översyn av den statliga ägarmodellen

Regeringen har tillsatt en särskild utredare som ska lämna förslag till hur de verksamheter inom Regeringskansliet som ansvarar för förvaltningen av företag med statligt ägande bör bedrivas och organiseras. Syftet med utredningen är att klargöra dels vilken organisationsform som är lämpligast för de statliga företagen, dels vilka åtgärder som behöver vidtas för att säkerställa att förvaltningen av de statliga företagen blir så effektiv och ändamålsenlig som möjligt, samtidigt som riksdagen och allmänheten ges tillfredsställande möjligheter till insyn. Uppdraget ska redovisas senast i januari 2012.

Vi Socialdemokrater vill hellre se en parlamentarisk översyn av den statliga ägarmodellen i syfte att utveckla våra statliga företag. Däremot ställer vi oss djupt kritiska till framtida förslag där effektiviteten går ut över den parlamentariska insynen och kontrollen av de statliga företagen. Vi kommer därför noga att följa och studera de förslag som presenteras i utredningen.

Den statliga skrivelsen

I detta sammanhang behandlas också regeringens skrivelse med 2010 års redogörelse för företag med statligt ägande. Redogörelsen är ett viktigt redskap för att förmedla information om den statliga företagssektorn till både riksdagen och allmänheten. Den tidigare socialdemokratiska regeringen bedrev ett aktivt arbete med att utveckla och förbättra redogörelsen i den årliga skrivelsen. Sett över några år har innehållet i skrivelsen utvecklats avsevärt. De statliga företagen ska vara ett föredöme i jämställdhetsarbetet och aktivt sträva efter att ta tillvara de kompetenser som både kvinnor och män besitter, framförallt när det gäller tillsättningar på chefspositioner. Vi håller med skrivelsen om att det är av stor vikt att öka andelen kvinnor i företagsledande befattningar.

Stockholm den 2 oktober 2011

Lars Johansson (S)

Carina Adolfsson Elgestam (S)

Börje Vestlund (S)

Krister Örnfjäder (S)

Ingela Nylund Watz (S)

Ann-Kristine Johansson (S)

Karin Åström (S)

Ingemar Nilsson (S)